

KANSALAISKUNTA - Yhteissuunnittelulla ja -toiminnalla parempaan lopputulokseen

– Alueiden välinen hanke ajalle 1.1.2013-31.12.2014

LOPPURAPORTTI

1. TOTEUTTAJAN TIEDOT

Varsinais-Suomen Kylät ry (perustettu 2000) on Marttilassa kirjoilla oleva maakunnallinen kylätoiminnan kattojärjestö.

Hakija vastaa yhdessä hankevetäjän kanssa tavoitteiden toteutumisesta, varojen käytöstä, seurannasta ja raportoinnista. Yhteyshenkilönä toimii Varsinais-Suomen Kylät ry:n kyläasiamies Tauno Linkoranta ja hankkeen johtajana puheenjohtaja Sami Tantarimäki.

Varsinais-Suomen Kylät ry – Egentliga Finlands Byar rf (Y-tunnus 1725255-4)

Yhteyshenkilö: Tauno Linkoranta, kyläasiamies
c/o ProAgridia, Artturinkatu 2, 20200 TURKU
Puhelin: 044-533 4750, 044-303 9990
Email: tauno.linkoranta@vskylat.fi

2. HANKKEEN NIMI JA HANKETUNNUS

KANSALAISKUNTA - Yhteissuunnittelulla ja -toiminnalla parempaan lopputulokseen.
Hankenumero 19198. Dnro 2232/3570-2012.

3. HANKKEEN TOTEUTUSAIKA

1.1.2013-31.12.2014

4. YHTEENVETO HANKKEESTA

Palvelujen sekä lähidemokratian järjestämisessä tarvitaan entistä enemmän julkisen sektorin ja kolmannen sektorin yhteistyötä ja sopimuksellisuutta. Hankkeessa perustetaan, hyödynnetään ja kehitetään kyläneuvottelukuntia, aluetoimikuntia, kylä- ja kotiseutuneuvostoja jne. Samoin edistetään kyläsuunnitelmia ja niiden yhteyttä kuntien suunnitteluun. Edistetään myös muita mahdollisia sopimus- ja neuvottelumenettelymalleja, joilla asukkaiden kehittämissideat tuodaan osaksi kuntien suunnittelua sekä malleja, joilla asukkaat voivat konkreettisesti osallistua julkisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen. Avustetaan kuntia järjestöstrategioiden

kirjoittamisessa. Yhdistyksille tehdään palvelutoiminnan kartoituksia ja avustetaan oman roolin löytämisessä palvelujen tuottamisessa. Järjestetään koulutuksia osaamisen lisäämiseksi. Kohderyhmänä on neljän Leader-ryhmän (Ykkösakseli ry, Varsin Hyvä ry, Ravakka ry, I samma båt – samassa venessä ry rf) alue Varsinais-Suomessa.

5. RAPORTTI

5.1. HANKKEEN TAVOITTEET

5.1.1. YLEISET TAVOITTEET

Kuntalaisten tarvitsemat palvelut suunnitellaan ja tuotetaan yhteistuumin kuntien, kuntalaisten ja järjestöjen kesken. Maaseutukunnissa ryhdytään jo palvelujen järjestämistä suunniteltaessa kuuntelemaan ja osallistamaan kuntalaisia.

Kunnan viranomais- ja luottamushenkilöjohto voi esimerkiksi jalkautua säännöllisesti kyliin käymään avointa vuoropuhelua kunnan ja kylien toiveista, kehittämisajatuksista ja reunaehdoista. Kunnanosiin voidaan myös perustaa kylien neuvottelukuntia ja vastaavia elimiä, joilla on valta osallistua suunnitteluun ja jopa oman alueensa palveluja koskevaan päätöksentekoon. Kolmas keino on kytkeä kylien laatimat kyläsuunnitelmat tiiviimmin osaksi kuntasuunnittelua tai rakentaa kunnan ja kylien yhteistyön pohjaksi sopimus- ja neuvottelumenettely, jonka kautta kylien asukkaiden hahmottelemat kehittämisideat tuodaan osaksi kuntien suunnittelua ja valmistelutyötä. Neljäs keino voisi olla ottaa järjestöt palvelujen konkreettisen toiminnan suunnitteluun, vaikkapa vanhempainyhdistykset koulujen ja eläkeläisjärjestöt vanhuspalvelujen sisältöä ja laatua pohtimaan.

Toimintaympäristön muuttuessa kuntien olisi ylipäätään hyvä kirjoittaa auki ne tavoitteet ja toimenpiteet, miten yhteistyötä järjestöjen kanssa halutaan pitkällä tähtäimellä rakentaa; miten kunta tukee yhdistyksiä, mitä palveluja kunta haluaa ostaa kolmannelta sektorilta, mikä on yhdistysten rooli lähidemokratian edistäjinä? Nämä asiat voidaan koota kunnalliseen järjestöstrategiaan. Toisaalta myös yhdistysten on syytä pohtia omaa rooliaan: onko toiminnan ydin edelleen omalle jäsenistölle suunnatussa perustoiminnassa vai olisiko yhdistyksellä eväitä tuottaa palveluja myös ulkopuolisille? Tätä voidaan edistää yhdistyksen palvelutoiminnan kartoituksella.

Tavoitteena on kytkeä kansalaisten ja asiakkaiden asiantuntemus ja kokemustieto tasavertaisesti ammatilliseen asiantuntijuuteen ja hälventää jyrkkää asiakkuuden ja kansalaisuuden rajaa. Kansalaiskunnassa kunnan toimintakulttuuri tukee kansalaistoimintaa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että kuntalaiset ottavat aikaisempaa enemmän vastuuta oman lähiympäristönsä asioista eivätkä odota, että julkinen valta vastaa kaikista asioista.

5.1.2. HANKKEEN YKSILÖIDYT TAVOITTEET

A. Lähidemokratia ja kansalaisvaikuttaminen

1. Perustetaan, hyödynnetään ja kehitetään alueiden yhdistyksiä kokoavia foorumeita, kuten kylien neuvottelukuntia, aluetoimikuntia, kylä- ja kotiseutuneuvostoja jne. Etsitään ja luodaan malleja päättäjien jalkautumiselle kyliin.
2. Käynnistetään kyläsuunnitteluprosesseja yhteistyössä kuntien kanssa niin, että kyläsuunnitelmilla on kiinteämpi yhteys kuntien suunnitteluun. Edistetään myös kunnallisten maaseutuohjelmien syntymistä.
3. Käynnistetään muita mahdollisia sopimus- ja neuvottelumenettelymalleja, joilla asukkaiden kehittämisideat tuodaan osaksi kuntien suunnittelua. Pidetään yllä yhteiskunnallista keskustelua muun muassa järjestämällä seminaareja aihepiiristä.

Tavoitellut tulokset:

- Jo olemassa olevia kylien neuvottelukuntia yms. toimijoita tuetaan ja 4 kunnassa syntyy uusi lähidemokratiaelin
- Tehdään arviointia olemassa olevien neuvottelukuntien yms. toiminnasta
- 2 kunnassa kyläsuunnitelmat huomioidaan kunnan suunnitteluprosessissa
- 2 kunnassa käynnistetään uusi päättäjien jalkautumiskäytäntö tai luodaan uusi sopimus- ja neuvottelumenettely
- Vähintään 5 kunnassa nimetään henkilö, jonka vastuualueena on yhteistoiminta kylien ja/tai 3. sektorin kanssa.
- *Villi kortti*: hanke on mukana soveltamassa maaseutuvaikutusten arviointia jossain valmisteilla olevassa kuntaliitoksessa.

B. Palvelujen kehittäminen

1. Etsitään ja luodaan malleja, joilla yhdistykset voivat konkreettisesti osallistua julkisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen. Kyse voi olla myös jo olemassa olevan palvelun kehittämisestä esimerkiksi käyttäjäraatia tms. hyödyntäen tai kunnan omistaman yleishyödyllisen kiinteistön käytön suunnittelusta toimijoiden yhteistyönä.
2. Avustetaan kuntia järjestöstrategioiden kirjoittamisessa. Kirjataan auki ne tavoitteet ja toimenpiteet, miten yhteistyötä julkisen sektorin ja kolmannen sektorin välillä halutaan pitkällä tähtäimellä kehittää.
3. Avustetaan yhdistyksiä oman roolin määrittelyssä muuttuvassa toimintaympäristössä. Tehdään yhdistyskohtaisia palvelutoiminnan kartoituksia, joissa mietitään, onko yhdistyksellä halua ja resursseja ryhtyä tuottamaan palveluja myös oman jäsenkunnan ulkopuolelle. Avustetaan palveluiden kehittämisessä ja palvelusopimusten tekemisessä. Järjestetään koulutuksia osaamisen lisäämiseksi.

Tavoitellut tulokset:

- 4 kunnassa syntyy uusia malleja julkisten palvelujen yhteissuunnitteluun ja kehittämiseen
- 2 kunnassa kirjoitetaan kunnallinen järjestöstrategia tai vastaava ohjelma
- Kehitetään mallia kylätoiminnan vaikuttavuuden arviointiin
- 10 yhdistykselle tehdään palvelutoiminnan kartoitus
- 5 yhdistystä tekee palvelusopimuksen kunnan kanssa
- Tehdään nettiin opas palvelujen kehittämisestä

Muita toimenpiteitä, joita sovelletaan maakunnan tarpeisiin:

- Järjestetään itse tai toimitaan alustajana n. 8 maakunnallisessa-/seudullisessa seminaarissa
- n. 50 kylä-, kunta- tai asiakohtaisia aktivointi-, ohjaus- tai yhteistyökäyntiä & keskustelu- tai teematilaisuutta
- Kartoitukset tai kyselyt kunnille, paikallisille yhdistyksille ja asukkaille
- Järjestetään tarpeen mukaan koulutustilaisuuksia yhdistysten talousosaamisen lisäämiseksi
- Hyviä käytäntöjä tuodaan arviointiin ja levitykseen.
- Yleisötilaisuuksiin, messuille, markkinoille tms. osallistuminen osastolla tai ohjelmalla, osallistutaan 1-2 tilaisuuteen vuodessa
- Koulutuksiin, seminaareihin yms. osallistuminen hankkeen oman osaamisen päivittämiseksi
- Osallistutaan muiden organisaatioiden ohjelmatyöhön, hankkeiden ohjausryhmiin yms.
- Hankkeessa varaudutaan myös ulkomaille tehtävään opintomatkkaan, jossa tutustutaan esimerkiksi Ruotsin tai Skotlannin paikallistalouden kehittämiseen. Matkasta sovitaan erikseen ELY-keskuksen kanssa.

5.2. HANKKEEN TOTEUTUS

5.2.1. TOIMENPITEITÄ JA TULOKSIA AJALLA 1.1.2013.-31.12.2014

A. Lähidemokratia ja kansalaisvaikuttaminen

1. **Alueiden yhdistysten foorumeita, kylien neuvottelukuntia yms.** Hanke oli pääasiassa avustamassa jo olemassa olevia toimijoita asiantuntijajäsenenä, mutta myös uusia perustettiin: Paraisille syntyi ProKorpo rf entisen Korppoon toimijoiden yhdyslimeksi ja Särkisalossa oltiin mukana elvyttämässä entisen Särkisalon kunnan yhdistysten kattojärjestöä SärFin ry:tä.

Kylien neuvottelukuntien toimintaa Mynämäessä ja Laitilassa oltiin avustamassa säännöllisesti, samoin Maskun kylien foorumia Kylästyneitä, Nauvon kylien ProNagua ja Lemun Kotiseutuneuvostoa. Satunnaisesti käytiin myös Pöytyän kylien neuvottelukunnan kokouksissa. Yritykset Nousiaisten kylien neuvottelukunnan perustamiseksi eivät ainakaan vielä johtaneet käytännön toimiin.

Maskun järjestöohjelman tuloksena syntyi päätös haja-asutuslautakunnan jalkautumisesta kyliin ja Vehmaan yhdistysohjelman jälkeen on valmisteltu Vehmaan yhdistysfoorumia.

Hanke järjesti virolaisen Raen kunnan (Maskun ystävyyskunta) kylätoimijoiden tutustumismatkan Turun seudulle ja vastaavasti maskulaisten kylätoimijoiden tutustumismatkan Raen kuntaan. Keskeinen tavoite yhteistyössä oli verrata kylien yhteistyömalleja kummassakin ympäristössä; kylien neuvottelukuntatoiminta ja kylänvanhin –systeemi Virossa kiinnostivat erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.

2. **Kyläsuunnitteluprosessit ja kunnalliset maaseutuohjelmat.** Hanke avusti Livonsaaren ja Velkuan yhteistä kyläsuunnitelmaa asiantuntijana. Houtskariin syntyi pitäjänsuunnitelma entisen kunnan alueelle.

ProAgrian Matka kylämaisemaan –hankkeen kirjoittamaa maisemasuunnitelmaa Lemuun avustettiin, samoin aktivoitiin Maskun Niemenkulma ja Askaisten kyläyhdistys tekemään vastaavanlainen.

Kylien Salo –hanke aloitti tekemään kylästrategiaa Saloon, *Kansalaiskunta* -hanke on ollut mukana kokoamistilaisuuksissa ja kommentoimassa. Mynämäen kylien suunnitelmien liittämistä kuntastrategiaan yritettiin, tosin heikohkolla menestyksellä. Ongelma on tietyllä tavalla tekninen: miten kylien viesti ohjelmiin saataisiin tiivistettyä? Tähän törmättiin jo edellisen hankkeen aikana Somerolla. Halua kuntien ohjelmien kehittämiseen on, mutta käytännön toteutus ontuu sekä kunta- että kyläpuolella.

Hanke myös oli mukana avustamassa ns. kaupunki-Leader-ohjelman kirjoittamista Turun, Raision, Kaarinan ja Salon alueille.

3. **Muut sopimus- ja neuvottelumallit, yhteiskunnallisen keskustelun ylläpito.** Hanke on osallistunut Kuntaliiton *Kuntalaiset Keskiöön* –hankkeen toimintaan, samoin eri vaiheissa uuden kuntalain kommentointiin.

Hanke on aktiivisesti ollut mukana järjestämässä maakunnassa *Kylämyönteisin kunta* –kilpailua ja hankevetäjä on ollut mukana myös valtakunnallisessa kilpailuraadissa. Hanke on järjestänyt Turussa valtakunnallisen Saaristoseminaarin ja Paraisilla Lähidemokratiaseminaarin. Hankevetäjä on kirjoittanut useita artikkeleita lehtiin kuntien ja 3. sektorin suhteesta sekä lähidemokratiasta.

Hankevetäjä johti Varsinais-Suomen ELY:n paikallisen kehittämisen ryhmää, joka kirjoitti osion uuteen alueelliseen maaseutuohjelmaan. Yhteistyötä tehtiin myös erityisesti Varsin Hyvä ry:n uuden Leader-ohjelman kirjoittamisessa, jonkin verran myös muiden kanssa. Myös valtakunnallisessa Paikallisen kehittämisen ohjelmassa 2014-2020 on hankevetäjän ehdotuksia. Joulukuussa 2014 hankevetäjä aloitti MMM:n paikallisen kehittämisen työryhmässä.

B. Palvelujen kehittäminen

1. **Osallistuminen kunnan palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen, myös kiinteistöt.** Hankkeen tulokset kunnallisten palvelujen kehittämisessä (3 kpl) ovat keskittyneet yksinomaan kunnan omistamien kiinteistöjen käyttöön. Maskun kunnan Lemussa perustettiin yhdistystalo Wanhan Oskarin käyttäjäkunnan yhteinen talotoimikunta, samoin kunnan nuorisotilat siirrettiin ko. kiinteistöön. Maskun Pakaisissa neuvoteltiin vanhan koulun siirtyminen kyläyhdistyksen hallintaan. Velkualla pohdittiin Sinervon talon hankkimista yhdistysomistukseen Naantalın kaupungilta, lopulta perustettiin erityinen Pro Sinervo –yhdistys.

2. **Kuntien järjestöstrategioiden kirjoittaminen.** Hankkeen suurimmat onnistumiset ovat liittyneet nimenomaan järjestöstrategioiden/yhdistysohjelmien kirjoittamiseen. Ohjelmat (3 kpl) valmistuivat hankkeen aikana Lietoon, Vehmaalle ja Ruskolle. Lisäksi hankkeen loppumetreillä aloitettiin Mynämäen ohjelman kirjoittaminen, loppuunsaattaminen jää yhdistyksen tehtäväksi alkuvuodesta 2015. Kemiönsaarella tehtiin ohjelman ensimmäinen askel eli yhdistyskysely ja sen kooste. Järjestöohjelmakonsepti on herättänyt laajalti kiinnostusta muualla. Jo vuonna 2012 valmistuneiden Maskun ja Sauvon järjestöstrategioiden seurantatilaisuudet järjestettiin myös hankkeen toimesta.
3. **Yhdistysten palvelutoiminnan kartoitukset, yhdistysosaamisen lisääminen.** Hanke ei päässyt tekemään aivan niin monta palvelutoiminnan kartoitusta kuin toiveissa oli, joitakin (8 kpl) kuitenkin. Erityisesti kylätalojen toimintojen kehittämistä mietittiin Nousiaisten Aliskulmalla ja Sauvon Karunassa, samoin Maskun Pakaisissa. Yhdistyksen palvelujen ja toiminnan laajempaa kehittämistä pohdittiin Laitilan Untamalassa, Perniön Kirkonkylässä, Mietoisten Kirkonseudulla, Vehmaan Kotiseutuyhdistyksen kanssa sekä Taivassalon Helsingissä. Hankevetäjä osallistui aktiivisesti Aalto-yliopiston yhdistysten palvelutoiminnan kehittäjä koulutukseen, samoin yhteistyö oli varsin tiivistä SYTY:n *Kylien bisneskeissit* –hankkeen kanssa.

Yhdistysten ja kylien tarjontaa markkinoitiin uusin keinoin: TY Brahean *Onni kutsuu kylään* –hankkeen aloittaman *Kylien juhlatilat* –rekisterin ylläpito ja täydentäminen siirtyi V-S Kylille ja löytyy nyt osoitteesta vskylat.fi. 26.4.2014 ensimmäistä kertaa järjestetty *Avoimet kylät* –päivä innosti mukaan kolmisenkymmentä maakunnan kyläyhdistystä. Järjestelyiden päävastuu oli myös tässä TY Brahean *Onni kutsuu kylään* –hankkeella. Päivä järjestettiin samanaikaisesti myös Satakunnassa.

Varsinais-Suomen kylätoimintapäivät ja vuoden kylä -kilpailut olivat osin hankkeen järjestämiä. Niissä pyrittiin myös nostamaan esiin hankkeelle tärkeitä teemoja: 2013 paikallista historiaa kehittämisen voimavarana ja 2014 lähiympäristön hyödyntämistä ja tuotteistamista.

Yhdistystoiminnan osaamiseen liittyviä koulutuksia kysyttiin paljon ja niitä myös järjestettiin tiiviiseen tahtiin. Leader Varsin Hyvä kanssa järjestettiin kuuden teemallisen yhdistyskoulutustilaisuuden sarja Turun seudulla (Lieto, Nousiainen, Masku, Rusko, Paimio, Raisio) ja Leader Ravakan kanssa viiden vastaavanlaisen tilaisuuden sarja Vakka-Suomessa (Laitila, Vehmaa, Pyhäranta, Mynämäki, Uusikaupunki). Teemoina olivat: tiedottaminen, taloushallinto ja varainhankinta, innostaminen ja motivointi, turvallisuus ja luvat, kylätalojen kehittäminen, yhdistystoiminnan vastuut. Kaksi tilaisuutta (Salo ja Mynämäki) järjestettiin yhdessä SYTY:n *Kylien bisneskeissit* –hankkeen kanssa kylien liiketoiminnasta ja muita yksittäisiä tilaisuuksia järjestettiin eri puolilla maakuntaa mm. kylien vesihuollosta (Salo), kylätalojen markkinoinnista (Turku), sosiaalisesta mediasta (Kemiönsaari), tilaisuuksien ja talojen lupa-asioista (Parainen), kyläturvallisuudesta (Laitila), tiedottaminen (Salo) ym.

Hanke toimi asiantuntijana Finlands Öar rf - Suomen saaret ry:n saariston pienyrittäjiä ja palveluja kehittävän Leader-projektin *Företagarsamarbete i skärgården* valmistelussa. Samoin hankkeen toimesta kirjoitettiin Varsinais-Suomen Kylät ry:lle Leader-projektin *Laatua!*, jolla tavoiteltiin yhdistysten toiminnan kehittämistä Leader Ravakan alueella.

Hankkeessa tehtiin lisäksi kyselylomake, jolla voidaan arvioida kylätoiminnan vaikuttavuutta (liitteenä) ja vskylat.fi -sivuille linkitettiin Aalto-yliopiston kaksi opasta yhdistysten palvelujen tuottamisen kehittämiseksi sekä avuksi yhdistyksen toiminnan vaikutusten arviointiin.

Muita toimenpiteitä

Hankkeessa järjestettiin itse tai toimittiin alustajana:

- 6 kpl maakunnallisia seminaareja/tilaisuuksia
- 108 kpl seutukunnallisia seminaareja sekä kylä- ja kuntakohtaisia tai teemallisia tilaisuuksia

Kartoituksia kunnissa ja yhdistys-/asukaskyselyitä:

- yhdistyskyselyt Liedossa, Vehmaalla, Ruskolla, Kemiönsaarella ja Mynämäessä
- luottamushenkilökyselyt Liedossa, Vehmaalla, Ruskolla ja Mynämäessä
- maakunnallinen kyläyhdistyskysely
- asukaskysely Maskun Takapaltalla
- kylätoimintakysely Mynämäen kylien neuvottelukunnassa

Hyviä käytäntöjä arviointiin ja levitykseen:

- YTR:lle on esitelty kunnallisen yhdistysohjelman konseptia, samoin mm. Suomen Kylätoiminta ry:n valtakunnallisilla kylien neuvottelupäivillä ja Satakunnan paikalliskehittäjäkoulutussarjassa sekä Lohjan lähidemokratiahankkeessa. Lähidemokratiakokemuksia ja -malleja on vertailtu useaan otteeseen naapurimaakuntien kyläasiamiesten kanssa.
- Muiden maakuntien hyviä käytäntöjä on linkitetty vskylat.fi ja facebook.com/vskylat -sivuilla

Osallistuminen messuille:

- Pargas dagarna kesäkuussa -14

Osallistuminen koulutuksiin, seminaareihin oman osaamisen päivittämiseksi, osallistuminen ohjelmatyöhön, ohjausryhmiin yms.

- 93 kpl tilaisuutta, kokousta ja seminaaria

Osallistuminen ulkomaille tehtävään opintomatkaan (2 kpl):

- 15.-19.8.2013 Unkariin, yhdessä SataKylät ry:n kanssa, teemana kylämatkailu
- 22.-24.8.2014 Viroon, yhdessä Maskun Kylästyneiden kanssa, teemana kylien neuvottelukunta ja suhde kuntaan. *Hanke isännöi virolaisten matkaa Turun seudulle 2013 – maskulaiset viroon 2014 ja myös 2015. Vierailuista on tulossa jokavuotisia.*

5.2.2. AIKATAULU

Hanketta ryhdyttiin toteuttamaan 1.1.2013 ja se päättyi 31.12.2014. Kyläasiamies Tauno Linkoranta aloitti projektipäällikkönä heti vuoden 2013 alusta. Päätös hanketuesta tehtiin Uudenmaan ELY-keskuksessa 8.3.2013. Hankkeelle haettiin muutosta toisen ulkomaanmatkan vuoksi 20.8.2014; päätös tästä tehtiin 16.9.2014.

5.2.3. RESURSSIT

Hanketta on toteutettu 85 % työpanoksella (Tauno Linkoranta) 30.6. saakka. Turunmaan eli I samma bätin ruotsinkielisen alueen osalta hanke käynnistyi 15 % työpanoksella 1.7.2013, jonka jälkeen hanketta on toteutettu 100 % työpanoksella.

5.2.4. TOTEUTUKSEN ORGANISAATIO

Hankkeen projektipäällikkönä toimi kyläasiamies Tauno Linkoranta, joka oli Varsinais-Suomen Kylät ry:n palveluksessa toistaiseksi voimassa olevalla työsopimuksella. 1.7.2013 alkaen toisena työntekijänä aloitti Turunmaan alueella Pia Prost. Paikka oli avoimessa haussa mol.fi –sivuilla 27.5.-3.6. Valinta tehtiin 11.6., hakijoita oli 5 kpl. Pia Prostin jäätyä äitiyslomalle 1.4.2014, siirtyi 15 % ruotsinkielinen osuus Laura Johanssonin tehtäväksi.

Tauno Linkoranta toimi Varsinais-Suomen Kylät ry:n toimistolla Turussa ja Pia Prost ja Laura Johansson yhdistyksen Paraisten toimistolla. Toimitilojen vuokrat on jyvitetty hankkeen työpanosten mukaisesti yhdistykselle ja hankkeelle.

Hankkeen johtajana toimi Varsinais-Suomen Kylät ry:n puheenjohtaja Sami Tantarimäki. Kirjanpitopalvelut ostettiin ProAgrialta, käytännössä kirjanpitäjänä toimi 1.7.2014 saakka Jaana Laaksonen, sittemmin Sari Jääskeläinen. 18.9. kirjanpitäjäksi vaihtui ProAgriassa Veli-Matti Salo.

5.2.5. KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Hankkeen kustannukset ajalla 1.1.2013-31.12.2014 olivat 116562,86 euroa. Hanke toteutui pienemmin kustannuksin kuin oli arvioitu. Pääosin syynä oli se, että ruotsinkielinen saariston osio alkoi hieman myöhemmin kuin oli kaavailtu. Samoin kustannuksia syntyi esimerkiksi infotilaisuuksista vähemmän kuin oli ajateltu, koska järjestelyjä toteutettiin mm. yhdessä Leader-ryhmien ja yhdistyksen oman *Laatua!* –hankkeen kanssa. Maksatuksia haettiin 4 kk:n välein eli kolme kertaa vuodessa.

5.2.6. RAPORTOINTI JA SEURANTA

Hankkeen etenemisestä on tiedotettu Varsinais-Suomen Kylät ry:n hallitusta säännöllisesti. Ohjausryhmäkokouksia on pidetty 5 kertaa.

Hankkeesta on tiedotettu yhdistyksen nettisivuilla, facebookissa ja tiedotusvälineissä sekä yhteistyökumppanien kautta. Lehdissä ilmestyi raportointijaksolla lähemmäs 100 kpl hankkeen toimintaan liittyvää juttua. Hankkeen osin järjestämän Varsinais-Suomen vuoden kylä –kilpailu oli mediapiikki, samoin yhdistyskoulutukset ja kunnalliset yhdistysohjelmat huomioitiin tiedotusvälineissä. Hankkeen työntekijät ovat myös kirjoittaneet itse aktiivisesti.

5.2.7. TOTEUTUS JA ONGELMAT

Hanke toteutui varsin hyvin suunnitelman mukaisesti. Joissakin osioissa ylitettiin odotukset ja joissakin asioissa tavoitteet eivät toteutuneet täysin. Toteutuksen kärkitoimet osuivat kuitenkin maaliinsa.

Heikentyvä kuntatalous, valmisteilla oleva uusi kuntalaki, mahdolliset uudet kuntaliitokset ja yleinen lähidemokratiakeskustelu olivat kaikki asioita, jotka pitivät hankkeen aihepiiriä esillä. Kylien ja yhdistysten sekä kuntien välisissä suhteissa on paljon kehittämisen varaa, mutta myös kiinnostusta asioiden kehittämiseen löytyy aivan eri tavalla kuin vielä muutama vuosi sitten – puolin ja toisin. Kunnallinen järjestöstrategia/yhdistysohjelma herätti kiinnostusta niin yhdistyskentällä kuin muutamissa kunnissakin. Laajempaa kiinnostusta löytyi mm. YTR:n kansalaistoiminnan teemaryhmän kautta ja työkalun todettiin sopivan erinomaisesti myös Varsinais-Suomen liiton uusimpaan maakuntaohjelmaan, jossa korostetaan kumppanuutta.

Palvelujen tuottaminen arveluttaa toisaalta monia yhdistyksiä, sillä valtaosalla ei ole valmiuksia ja halua ottaa isompia taloudellisia riskejä. Kylätaloihin tiivistyy paljon mahdollisuuksia ja myös uhkia. Kunnat haluavat päästä kiinteistömässasta eroon ja kylätalot nähdään potentiaalisina myynti- eli säästökohteina. Haluaako yhdistys ottaa talon ylläpidon kontolleen ja millä hinnalla? Samoin jo yhdistysten hallinnassa olevien kiinteistöjen ylläpitokuluista selviäminen on monesti iso kysymys; tarvitaan apua tuotteistamiseen, markkinointiin, liiketaloudelliseen suunnitteluun, verkostoitumiseen, lupa-asioihin ja turvallisuuteen... Näiden asioiden tiimoilta puhuttiin paljon yhdistysohjelmaprosesseissa ja näistä puhuttiin paljon myös hankkeen koulutuksissa. Aihetta ei ammennettu todellakaan tyhjiin. Yhdistysten valmiuksia kehittäviä koulutus- ja infotilaisuuksia oli ylipäättään suunniteltua enemmän ja ne olivat suosittuja.

Hankkeessa oli tavoitteena päästä auttamaan yhdistyksiä ja kuntia tekemään keskenään palvelusopimuksia. Tämä tavoite ei toteutunut täysin, toisaalta tietoa sopimuksista oli erittäin vaikea jäljittää. Nuorisotalovalvonnoista sopimista yms. tapahtui, mutta harvoin kirjallisesti. Kunnissa yhdistysyhteistyö jakaantuu valitettavasti edelleen monille viranhaltijoille. Hanke oli joka tapauksessa myös auttamassa sekä Särkisalossa että Perniön kirkonkylässä sellaisen yhdistystoiminnan käynnistämistä, jossa lopputuloksena oli huikeita monipalvelupisteitä.

Yhdistysten valmius oman toiminnan kartoitukseen ei ollut ihan niin suurta kuin ajateltiin. Toisaalta tilaisuuksia näiden keskustelujen aloittamiseen kunnallisten yhdistysohjelmien kautta tuli enemmän kuin osattiin odottaa.

Suurempia ongelmia hankkeella ei ollut.

5.3. YHTEISTYÖKUMPPANIT

V-S Kylät ry on tehnyt tiivistä yhteistyötä koko olemassaolonsa ajan maakunnan Leader-ryhmien kanssa; niin myös tässä hankkeessa. Käytännössä yhteistyö on lähinnä tiedotusyhteistyötä, tilaisuuksien järjestämistä ja ohjelmatyötä. Yhteistyötä tehtiin tiiviisti myös yhdistyksen oman *Laatua!* –hankkeen kanssa etenkin yhdistysohjelmatyössä. Kokemusten vaihto muiden maakuntien kanssa on ollut koko ajan tiivistä; erityisesti Hämeen ja Satakunnan kanssa. Hanke käynnisti myös paikallisen verkostoitumisen: Masku-Rae (Viro).

Oivaa tukea etenkin kylien markkinoinnissa on saatu Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahealta ja sen *Onni kutsuu kylään* -hankkeelta. ProAgrialta on hankittu

toimitilat ja kirjanpitoalvelut, yhteistyötä on tehty myös Maa- ja Kotitalousnaisten ja sen *Matka kylämaisemaan* –hankkeen kanssa, sillä *Kansalaiskunta*-hanke oli osaltaan kannustamassa kolmea maskulaista yhdistystä maisemanhoitotoimiin tätä kautta.

Kuntien rooli yhteistyössä kasvaa koko ajan. *Kansalaiskunta* –hankkeen keskeisiä yhteistyötahoja ovat olleet Liedon, Vehmaan ja Ruskon kunnat, joissa kunnallisten yhdistysohjelmien saatiin loppuun. Työt aloitettiin myös Mynämäessä ja Kemiönsaarella. Maskussa ja Sauvossa seurattiin jo ennen hanketta tehtyjen järjestöohjelmien toteutumista. Yhteistyötä on tehty myös Salon kaupungin sekä sen *Kylien Salö* -hankkeen kanssa.

5.4. AJATUKSIA TULEVASTA

Kylien neuvottelukunnat ja vastaavat aluevaikuttamiselimet ja toisaalta kunnan tasolla tehtävät yhdistysohjelmat/järjestöstrategiat ovat malleja, joiden tuloksista ollaan kiinnostuneita muuallakin. Oletettavaa on, että hyvät käytännöt leviävät edelleen. Lähidemokratia kehitetään laajalla rintamalla Suomessa ja *Kansalaiskunta* –hanke on ollut vahvasti mukana tässä työssä.

Kunnallisten yhdistysohjelmien konsepti on jo nyt varsin toimiva, mutta kylien neuvottelukunnat etsivät edelleen jonkin verran omaa rooliaan ja sopivia tehtäviä. Ne toimivat parhaimmillaan kylien välisen yhteistyön ja ajatustenvaihdon välineinä, mutta suhteessa kuntaan on toimenkuva usein määrittelemätön. Yhteistyötä toki on esimerkiksi tonttimarkkinoinnissa tai kunnan avustusten jakamisessa, mutta vaikkapa asioiden valmistelussa ei niiden asiantuntemusta vielä oikein osata kysyä. Eivätkä kylät sitä kovin hanakasti ole tarjoamassakaan. Kokousten ulkopuolinen yhteistyö ei ole osallistavaa eikä aktiivista.

Valmiutta erilaiseen palveluyhteistyöhön kuntien ja 3. sektorin välillä on enemmän kuin vielä muutama vuosi sitten. Hyviä esimerkkejä löytyy, mutta ne jäävät hieman pistemäisiksi. Yhteiskunnallinen keskustelu paikallisista kumppanuuksista on varsin vaisua eikä Suomessa ole lähdetty viemään keskustelua britti-tyyppiseen Big society kokonaisuusideologiaan – vaikka syytä olisi. Maaseudulla todella paljon potentiaalia olisi kylätalojen ja vastaavien kehittämiseen edelleen monipalvelupisteiksi, joissa tarjolla olisi niin paikallisia yhdistysten kuin yrittäjienkin palveluja, samoin kunnan (nuorisotila, sivukirjasto...). Seurakunnillakin on omia intressejä usein tilojen ja yhteistyön suhteen. Olennaista on saada kaikki toimijat saman pöydän ääreen. Työ on lähtenyt liikkeelle, mutta jatkoa tarvitaan ehdottomasti. Jatkossa työ on ulotettava koko maakunnan alueelle ja mielellään yhteistyötä tulisi tehdä myös naapurimaakuntien kanssa.

Turussa 6.3.2015

Tauno Linkoranta
Varsinais-Suomen Kylät ry
Projektipäällikkö/kyläasiamies

Vesa Ali-Sippola
Varsinais-Suomen Kylät ry
Varapuheenjohtaja